

УДК 657.3

Організація внутрішнього аудиту на виробничому підприємстві. Позитивні та негативні наслідки

Назаренко Т.П.

кандидат економічних наук, доцент,
Житомирський державний технологічний університет

Коберник І.В.

магістр
Житомирського державного технологічного університету

У статті обґрунтовано доцільність створення відділу внутрішнього аудиту на підприємствах, наведені позитивні та негативні наслідки його організації, необхідність функціонування вибраної служби внутрішнього аудиту на підприємстві. Метою статті є обґрунтування необхідності організації процесу внутрішнього аудиту на підприємстві та вибір організації який буде застосовувати виробниче підприємство.

Ключові слова: внутрішній аудит; служба внутрішнього аудиту; аутсорсинг; аутстафінг; внутрішній контроль.

Назаренко Т.П., Коберник И.В. ОРГАНИЗАЦИЯ ВНУТРЕННЕГО АУДИТА НА ПРОИЗВОДСТВЕННОМ ПРЕДПРИЯТИИ. ПОЛОЖИТЕЛЬНЫЕ И ОТРИЦАТЕЛЬНЫЕ ПОСЛЕДСТВИЯ

В статье обоснована целесообразность создания отдела внутреннего аудита на предприятиях, приведены положительные и отрицательные последствия его организации, необходимость функционирования выбранной службы внутреннего аудита на предприятии. Целью статьи является обоснование необходимости организации процесса внутреннего аудита на предприятии и выбор организации не будет применять производственное предприятие.

Ключевые слова: внутренний аудит, служба внутреннего аудита, аутсорсинг, аутстаффинг, внутренний контроль.

Nazarenko T.P., Kobernyk I.V. ORGANIZATION OF INTERNAL AUDIT AT THE MANUFACTURING PLANT. POSITIVE AND NEGATIVE EFFECTS

In the article the feasibility of establishing internal audit departments in companies are positive and negative consequences of its organization, the need for the operation of the Internal Audit selected the enterprise. The article is a justification for the organization of the internal audit of the company and the choice of which will apply production company.

Keywords: internal audit; internal audit department; outsourcing; outstaffing; internal control.

Постановка проблеми. На сьогоднішній день в умовах, що склалися в господарській діяльності більшості підприємств, виникає необхідність побудови ефективної системи контролю за діяльністю підприємства, здатної призвести до підвищення ефективності діяльності. Найефективнішою системою внутрішнього контролю виступає внутрішній аудит. Ефективність діяльності внутрішнього аудиту на підприємствах України визначається рівнем його організованості.

Аналіз останніх досліджень. Необхідність організації і впровадження внутрішнього аудиту на підприємствах досліджували та описували такі відомі вчені, як Ф.Ф. Бутинець, Л.П. Кулаковська, Ю.В. Піча, Н.І. Дорош, М.С. Пушкар, Н.С. Петренко, О.В. Сметанко, І.Я. Максименко, А.Є. Чуєнков, В.Ф. Максимова, Л.О. Сухарева та ін. Враховуючи надбання науковців, все-таки наявні певні

невирішені питання в частині організації внутрішнього аудиту які потребують подальшого вивчення.

Мета дослідження. Метою написання статті є дослідження порядку організації внутрішнього аудиту на підприємствах які займаються різним видами діяльності та вибір більш оптимального способу організації на виробничому підприємстві.

Виклад основного матеріалу. Процес проведення внутрішнього аудиту на підприємстві є основною ділянкою функціонування служби внутрішнього аудиту, яка полягає в перевірці діяльності певного структурного підрозділу та винайденні шляхів її удосконалення. Ефективність здійснення внутрішнього аудиту залежить передусім від вдалої організації його процесу, який слід покласти на керівника підприємства та служби внутрішнього аудиту, при взаємодії яких можливе створення

необхідного рівня забезпеченості внутрішніми нормативними документами та порядку організації внутрішнього аудиту, який приносив би максимальну користь підприємству.

Перед тим як вибрати один із способів ведення внутрішнього аудиту необхідно з'ясувати, як розкривається поняття «внутрішній аудит» згідно з чинним законодавством. Відповідно до Міжнародного стандарту аудиту 610 «Використання роботи внутрішніх аудиторів» діяльність внутрішнього аудиту – це діяльність з оцінки, що організована як підрозділ суб'єкта господарювання або надається йому як послуга. Її функції охоплюють також перевірку, оцінку та моніторинг адекватності й ефективності внутрішнього контролю.

Згідно з вітчизняною законодавчою та нормативною базою внутрішній аудит це:

а) незалежний підрозділ, який не бере участі у виконанні операцій, а періодично здійснює перевірки та оцінює

– адекватність і ефективність заходів та системи внутрішнього контролю;

– управління ризиками та кредитним і інвестиційним портфелем;

– повноту, своєчасність і достовірність фінансової та іншої звітності;

– дотримання принципів і внутрішніх процедур обліку;

– відповідність регулятивним вимогам

б) незалежна експертна діяльність служби внутрішнього аудиту фінансової установи, яка полягає в проведенні перевірок і здійсненні оцінки, як правило, таких елементів:

– системи внутрішнього контролю фінансової установи;

– фінансової і господарської інформації;

– економічності та продуктивності діяльності фінансової установи;

– дотримання законів, нормативних актів та інших вимог [1, с. 56].

В процесі організації внутрішнього аудиту слід пам'ятати, що він повинен бути організо-

ваний на такому рівні, щоб результат діяльності служби внутрішнього аудиту об'єктивно відображав діяльність підрозділу, який перевіряється, а також був доступний для розуміння всім користувачам такої інформації [3, с. 89].

Перед початком створення служби внутрішнього аудиту потрібно вирішити, який саме спосіб організації буде, і чи буде він доцільним саме для нашого підприємства (рис. 1).

Перш за все розглянемо етапи створення відділу внутрішнього аудиту. Насамперед на підприємстві слід розробити Положення про відділ внутрішнього аудиту з визначенням прав і обов'язків всіх працівників, цілей роботи, завдань відділу, його організаційної структури і підзвітності. Спеціалізована служба внутрішнього аудиту не може бути одним зі структурних підрозділів обліково-фінансової служби, інакше вона не зможе виконувати роль експерта в оцінюванні розумності і доцільності організації системи бухгалтерського обліку на підприємстві.

Після цього рекомендується розробити стратегічний план, метою якого є розгляд перспектив розвитку бізнесу відповідно до змін, які відбудуться в діяльності підприємства, галузі, економіці в цілому протягом найближчих трьох-п'яти років. Далі слід розробити первинний план аудиту з метою визначення сфер діяльності, що підлягають перевірці, а також обсяг трудовитрат. Як основні методи планування можуть бути аналіз вірогідності збитків і модель оцінювання ризиків [2, с. 60].

Наступним етапом є визначення передбачуваних потреб у співробітниках підрозділу з урахуванням необхідності наявності у них досвіду, кваліфікації, технічних навичок проведення аудиторської діяльності. Рекомендується передбачити за необхідності і навчання співробітників відділу. Крім того, для підвищення ефективності роботи відділу слід розробити окремі адміністративні процедури, що визначають бюджет, звітність, штат, пере-

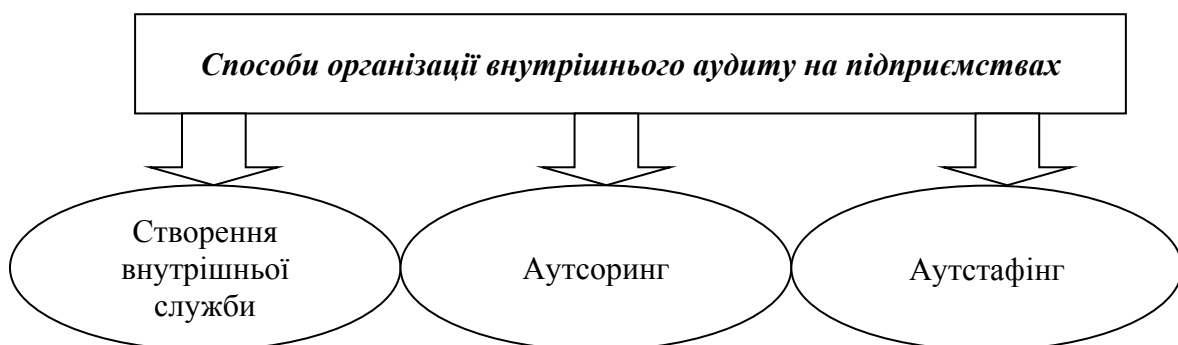

Рис. 1. Способи організації служби внутрішнього аудиту на підприємстві

підготовку персоналу, оцінку роботи відділу [2, с. 61].

Організація праці внутрішніх аудиторів передбачає наявність компетентного персоналу, що заслуговує довіри, з чітко означеними правами, обов'язками і відповідальністю.

Загальне керівництво службою внутрішнього аудиту має здійснювати начальник, що безпосередньо підпорядковується керівнику підприємства. Саме він має відповідати за організацію роботи відділу і виконання поставлених перед ним завдань.

Мають розроблятися структура звітності внутрішніх аудиторів за наслідками перевірок, що проводяться, яка відповідає потребам основних груп клієнтів (ради директорів, правління, вищого та оперативного керівництва, зовнішніх аудиторів), а також порядок і строки надання ними потрібної інформації.

Внутрішні аудитори мають нагоду досконало перевіряти напрями і питання, що вимагають значних затрат часу і засобів, або є достатньо складними в бухгалтерському обліку. Так, господарські операції з надходження, наявності, руху товарно-матеріальних цінностей, грошових коштів, основних засобів, податкові розрахунки і розрахунки з державними фондами соціального страхування, аналіз платоспроможності і фінансового становища підприємства, фінансова звітність за окремі періоди року мають бути об'єктами перевірки службою внутрішнього аудиту.

Отже, якщо підприємство прийме рішення про створення власної служби внутрішнього аудиту то потрібно врахувати які будуть понесені витрати на створення такого структурного підрозділу і чи дане рішення буде доцільним.

Таблиця 1

Порівняння позитивних та негативних наслідків способів організації внутрішнього аудиту

Способів організації внутрішнього аудиту	Негативні наслідки	Позитивні наслідки
Внутрішня служба аудиту	– обов'язкова залежність від вищого керівництва	– всі працівники даної служби знаходяться на конфіденційності
	– можлива наявність недостатнього досвіду та відсутність певних навичок і знань в певній галузі	– працівники в обов'язковому порядку повинні мати знання з ведення бізнесу в певній галузі
Аутсорсинг	– висока вартість послуг; – проблеми, пов'язані з передачею масиву інформації для здійснення послуг; – можливе недотримання конфіденційної інформації, збільшення терміну прийняття управлінських рішень	– забезпечення безперебійності роботи бізнесу (оскільки бізнес-процес передається на аутсорсинг не конкретній людині, а компанії, яка несе відповідальність за дотримання договірних зобов'язань перед клієнтом);
		– можливість повної концентрації на основному виді діяльності компанії; – мінімізація власних ризиків, в результаті виконання завдань професіоналами; – рівень робіт, які виконує група фахівців, вище пропонованого одним штатним співробітником; – суттєва економія на: фонді заробітної плати та її оподаткуванні, наданні та оплаті лікарняних і відпусток, облаштуванні робочого місця, підвищенні кваліфікації фахівців
Аутстафінг	– відсутність чіткої нормативної бази в Україні; – відсутність контролю в кадрових питаннях	– немає необхідності займатися підбором кваліфікованого персоналу для виконання певних робіт (тепер це завдання компанії аутстаффера); – можливість скоротити штат, не втрачаючи при цьому цінних фахівців; – економія на витратах з утримання кадрів (податкові та соціальні навантаження, оплата відпусток, лікарняних тощо); – немає необхідності відкривати філію або представництво в іншому регіоні для виконання разових робіт, і набирати там штат

Для того, щоб зрозуміти що для нас краще, розберемося в різниці таких понять як аутсорсинг та аутстафінг.

Укладання угоди на надання послуг з питань, що стосуються внутрішнього аудиту незалежними аудиторськими фірмами – аутсорсинг.

Аутсорсинг – це передача однією компанією на підставі договору певних бізнес-процесів або непрофільних функцій на обслуговування іншій компанії (аутсорсеру), яка спеціалізується у відповідній галузі. Такі дії дозволяють звільнитися від непрофільних для компанії функцій і повністю сконцентруватися на основній діяльності підприємства. В свою чергу працівники компанії аутсорсера залишаються на своїх робочих місцях (виконують завдання дистанційно) та оформленні в штаті компанії аутсорсера [1, с. 52].

Також може бути розглянутий такий варіант як аутстафінг – це переведення частини працівників зі штату однієї компанії в штат іншої. У такому випадку працівники працюють в одній компанії, але фактично працюють в іншій, де вони мають свої робочі місця і посадові інструкції.

Проаналізувавши терміни способів організації внутрішнього аудиту можна виділити деякі відмінності. З точки зору економічної вигоди, аутсорсинг є більш ефективним, оскільки якість роботи своїх працівників контролює компанія – аутсорсер. Компанія-аутстафер такої можливості не має. Якість виконання роботи повністю залежить від персоналу.

Основним питанням організації внутрішнього аудиту на підприємстві будь-якої форми власності є, з одного боку, побудова раціональної структури апарату його управління, а з іншого – застосування відповідного організаційного способу.

Зазначені способи організації внутрішнього аудиту мають як свої переваги, так і недоліки (табл. 1).

Проаналізувавши основні моменти позитивних та негативних наслідків можна зазначити, що в процесі організації внутрішнього аудиту слід пам'ятати, що він повинен бути організований на такому рівні, щоб результат діяльності служби внутрішнього аудиту об'єктивно відображав діяльність підрозділу, який перевіряється, а також був доступний для розуміння всім користувачам такої інформації.

Для виконання даної умови внутрішнім аудиторам необхідно дотримуватись певних принципів при організації внутрішнього аудиту:

1) системність або позачерговість аудиту – по графіку або в міру необхідності;

2) одноманітність і об'єктивність – підходи та методики аудиту, рівень вимог до його результатів мають бути в принципі схожими для всіх підрозділів підприємства, що перевіряються;

3) відвертість – поточні та кінцеві результати перевірок не мають бути таємницею для сторони, що перевіряється;

4) незалежність – члени команди аудиторів або підрозділу, в якому вони працюють, не повинні залежати від корпоративних вирішень представників сторони, що перевіряється або знаходиться в конкурентних взаєминах;

5) документування – всі кроки, результати перевірок і відповідні висновки мають бути чітко задокументовані згідно вимогам законодавства та встановленому порядку на підприємстві;

6) запобігливість – по кожній з виявлених невідповідностей членами аудиторської команди має бути висловлена пропозиція щодо їх ефективного усунення та профілактики надалі.

Внутрішній аудит здійснюється на попередній стадії виконання комерційної, технологічної або фінансової угоди, у процесі її проходження і після завершення. Він дає експертну науково обґрунтовану оцінку господарським операціям і процесам.

Внутрішній аудит аналізує ситуацію ризику і застерігає від банкрутства, використовує ноу-хау для збільшення прибутку й ефективності нової технології, вживає заходів, що сприяють фінансовій діяльності підприємства.

На наш погляд, доцільно на всіх виробничих підприємствах запровадити систему внутрішнього аудиту з тим, щоб за цю роботу відповідала конкретна особа чи спеціальний відділ. Асигнування на утримання такої аудиторської служби слід здійснювати за рахунок виявлених внутрішнім аудитом резервів підвищення ефективності роботи підприємства, зниження собівартості й збільшення прибутків. Особливостями внутрішнього аудитора буде чіткість і зрозумілість всіх стадій виробництва, правильність формування та реалізації виробничої політики та пристосування підприємства до вимог ринку з мінімальними витратами [2].

Висновки. Отже, створення оптимальної структури внутрішнього аудиту на підприємстві не гарантує стрімкого збільшення ефективності діяльності підприємства, але поруч з цим в цілому зменшує прорахунки

та помилки у веденні обліку та у роботі персоналу підприємства. Система внутрішнього аудиту слугує, свого роду, стимулом працювати чесно. Проте кожне підприємство може під себе вибрати спосіб організації внутрішнього аудиту знаючи певні недоліки та переваги кожного з нами наведеного спо-

соби. Також із зазначених вимог щодо її організації та послідовності здійснення самого процесу перевірки є гарантією запобігання незаконним діям персоналу підприємства та зниження ризику прийняття недоцільних та неефективних управлінських рішень вищим керівництвом.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Аудит: основи державного, незалежного та внутрішнього аудиту: підруч. / В.В. Немченко, О.Ю. Редько та ін. – К.: Центр учбової літератури. – 2012. – 540 с.
2. Беренда Н.І., Дьякова Н.І. Організація внутрішнього аудиту на підприємствах України / Н.І. Беренда, Н.І. Дьякова // «Економіка». Випуск 1(45). – Т. 1. – 2015. – С. 242–245.
3. Назаренко Т.П. Служба внутрішнього аудиту: особливості організації [Текст] / Тетяна Петрівна Назаренко // Економічний аналіз : зб. наук. праць / Тернопільський національний економічний університет; редкол. : В.А. Дерій (голов. ред.) та ін. – Тернопіль : Видавничо-поліграфічний центр Тернопільського національного економічного університету «Економічна думка», 2016. – Том 23. – № 2. – С. 119-125. – ISSN 1993-0259.3.
4. Труфіна Ж.С. Внутрішній контроль як один з механізмів формування управління витратами виробництва / Ж.С. Труфіна // Вісник Чернівецького торговельно-економічного інституту. Економічні науки. – 2013. – Вип. 2. – С. 327–331.